האם ניתן לשמר בטיחות תרופתית גם בתנאי מלחמה? השפעת מצב חירום על פעולות הפיוס התרופתי במחלקות

ד"ר דני רדר, ד"ר ברוניה קלברייסקי
מערך הרוקחות, בית חולים בילינסון

מבוא

- פיוס תרופתי הוא תהליך שיטתי של איסוף, אימות והשוואת הטיפול התרופתי הקבוע של המטופל מול הטיפול שנרשם בעת קבלה, העברה או שחרור.
- זהו אחד מתהליכי הבטיחות המרכזיים במעברים בין מסגרות טיפול, התורם למניעת השמטות תרופות, מינונים שגויים, כפילויות ואינטראקציות מסוכנות, ולשמירה על רציפות הטיפול.

רציונל

- בתקופות חירום, המאופיינות בעומסי עבודה, מחסור בכוח אדם, שינויים בתשתיות ולחץ זמן, קיים חשש לפגיעה בתהליכי בטיחות חיוניים.
- הספרות העוסקת ביכולת לשמר תהליכי בטיחות תרופתית במהלך מלחמה או אירועי חירום ממושכים עדיין מצומצמת.
- **מטרות המחקר:**
  - ◊ להשוות את שיעור ההתערבויות הקשורות לטעויות בפיוס תרופתי בתקופת שגרה לעומת תקופת מלחמה.
  - ◊ להעריך את יכולת המערכת לשמר תהליך בטיחות קריטי בתנאי חירום.

שיטות

- במערך לכירורגיה כללית רוקח קליני מהווה חלק בלתי נפרד מהצוות הרב מקצועי.
- הערכה של הלימת פיוס תרופתי מתבצעת ע"י הרוקח הקליני:

- בוצעה השוואה רטרוספקטיבית בין ינואר 2026 (שגרה) לבין מרץ 2026, במהלך שיא מלחמת "שאגת הארי".
- שימוש בתיעוד ברשומה הרפואית של המלצות רוקח קליני כחלק מפעילות רב מקצועית במערך לכירורגיה כללית.
- הערכת שיעור טעויות בתהליך פיוס תרופתי מכלל טעויות בטיפול תרופתי.

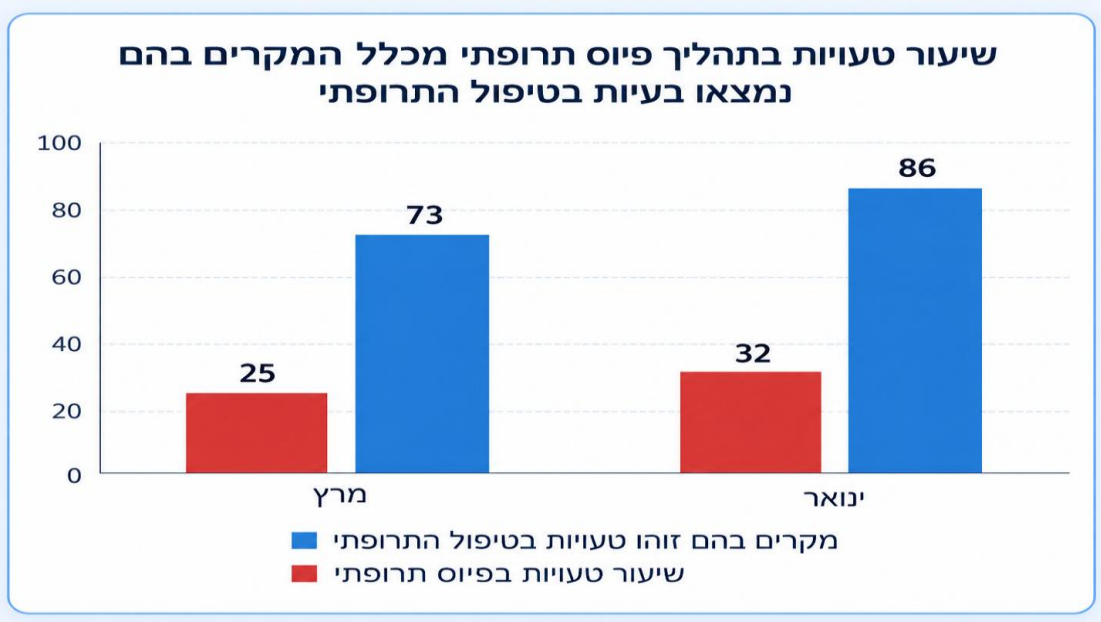
תוצאות

שיעור הערכות רוקחיות בשגרה מול פעילות חירום:

➤ בינואר 2026 בוצעו סה"כ 240 הערכות רוקחיות מקיפות, מתוכן ב-86 מקרים זוהו בעיות הקשורות בטיפול התרופתי.

➤ במרץ בתקופת המלחמה בוצעו סה"כ 200 הערכות, מתוכן ב-73 מקרים זוהו בעיות הקשורות בטיפול התרופתי.

שיעור ההתערבויות בעקבות טעויות בפיוס תרופתי היה דומה:

37% בתקופת השגרה לעומת 35% בתקופת המלחמה.

✓ למרות תנאי העבודה החריגים והמעבר לפעילות במתחם תת-קרקעי, לא נצפתה ירידה משמעותית בהיקף פעילות הרוקח הקליני ולא נמצאה עליה בשיעור בעיות הקשורות בפיוס התרופתי או ביכולת לזהות טעויות בעלות משמעות קלינית.

מסקנות

✓ ניתן לשמר תהליך בטיחות תרופתי מרכזי גם בתנאי מלחמה מורכבים.

✓ היכולת לשמור על פעילות פיוס תרופתי בהיקף ובאפקטיביות הדומים לתקופת השגרה משקפת חוסן ארגוני ומוכנות מערכתית.

✓ תרומתה של הרוקחות הקלינית לשמירה על רציפות הטיפול ובטיחות המטופל הינה קריטית גם בתנאי חירום.

✓ מחקר זה מוסיף ידע בתחום שמעט נחקר עד כה ועשוי לתרום לתכנון שירותי רוקחות והיערכות בתי חולים למצבי חירום עתידיים.

תודות
ד"ר דניאל שטיינר
נטלי לנצמן

